

ПЛУГ ТА МЕЧ

7.

Видання Українського Союзу Монархістів - Державників
«Плуг та Меч» в Аргентинській Республіці.

БУЕНОС АЙРЕС

1 9 3 8

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ТА УПРАВИ СОЮЗУ «ПЛУГ ТА МЕЧ»:

“EL ARADO Y LA ESPADA”

Casilla de Correo 1060

Correo Central

Buenos Aires

Зміст.

	Стор.
Відозва Я. В. Пана Гетьмана	1.
В Польщі без змін...	3.
Карпатська Україна.	8.
Огляньмося навколо. Н. Корчак.	9.
Расізм і національна творчість А. Білопольський	13.
Темним силам. Б. Лихопой.	18.
Точка над і. Сп. Цапенко.	19.
Una gran via fluvial del Mar del Norte al Mar Negro	21.
Клич і перекличка. І. Чередниченко.	23.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА СЛІДУЮЧЕ
ЧИСЛО!

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ
ЗБІРАЄ ПОЖЕРТВИ НА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

ДАЙТЕ Й ВИ СВОЮ ЦЕГЛИПУ!
ПОШЛІТЬ СКОРИШЕ ВАШУ ПОЖЕРТВУ!
ЗРОБІТЬ ЗБІРКУ У ВАШІМ ТОВА-
РИСТВІ! НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ!
ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ

НА УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ
ХТО СКІЛЬКИ МОЖЕ!

ГРОШІ СЛАТИ НА АДРЕСУ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ
Prof. D. Antonovych, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia

Надіслані видання.

«Праця»

Український тижневик в Бразилії.

Річна передплата в Аргентині 3.— пези.

Адреса: Pracia, Jornal Semanal, Prudento-
polis, Est. Parana, Brasil.

«Громадянка»

Двотижневик, вид. кооп.- «Союзу Українок».

Річна передплата за кордон зл. 15.—

Піврічна передплата за кордон зл. 8.—

Адреса: “Hromadianka”, Ul. Sykstuska 46,
Lwów, Polonia.

«Далекий Схід»

Орган Української Національної Колонії в
Манчжу-Ді-Го; виходить 3 рази на місяць..

Річна передплата 2.— дол.

Адреса: Ukrainian National Colony
9. Novotorgova str. Harbin, Manchu-Kuo.

«Правда»

Ілюстрований Часопис - тижневик.

Адреса: Red. Prawda, Ul. Grodzickich 2,
Lwów, Polonia.

«Український Сокіл»

Часопис Союзу Укр. Сокілства за кордоном.

Адреса: Korunovacni 2, Praha Letna,
Czechoslovaquia.

«МОЛОДА УКРАЇНА»

Місяшник незалежної думки ч. 5. - 11.

Адреса: La Jeune Ukraine, Mensuel
8, Rue Condé, Paris 6, Francia.

Нова Хата

Український журнал мод і домаш-
нього господарства.

Приносить:

колірові таблиці взорів
куховарську книжку.

крої суконь і блюзок

Річна передплата 3 дол.

Жадайте оказових чисел.

Nova Chata, Ul. Kosciuszki 5,
Lwów, Polonia.

ПЛУГ ТА МЕЧ

О Ф І Ц І Й Н И Й О Р Г А Н
« П Л У Г Т А М Е Ч »

У К Р А І Н С Ь К О Г О С О Ю З У
В Р Е П. А Р Г Е Н Т И Н І

EL ARADO Y LA ESPADA

Revista trimestral ucraniana en la República Argentina

BUENOS AIRES

Núm. 7

NOVIEMBRE, 1938

В І Д О З В А

ЯСНОВЕЛЬМОЖНОГО ПАНА ГЕТЬМАНА

До Гетьманців і Українського Громадянства.

Прадавня окраїна Української Землі, волость св. Володимира Великого і Короля Данила Галицького переживає цього року сумні події.

Як перед віками упала знов на віддане вірі і народності українській населення важка напасть ворожого гнету. Ніачеб повертаючись до понурних традицій XVI і XVII ст., польський уряд ламає право заповнене конституцією, нівечить загальні основи людської справедливості і безоглядно та сліпо йде давнім шляхом тієї польської політики, яка стільки разів доводила до кривавих ударів між Польщею й Україною і врешті стала причиною упадку самої Річпосполитої.

Друге десятиліття минає, як західна частина українського народу віддана на поталу нерозумних і некультурних керівників польської політики. Терпіння західної галузі нашого українського народу доповнюють страждання поневолених українців на сході. На жаль треба ствердити, що засоби, яких вживає Польща — «передмура християнства й західної культури» — в суті річі не різняться нічим од таких же засобів большевицької Москви. Всім нам — Україн-

цям відомий напрям внутрішньої політики Річпосполитої, що так руйнує позначився в різних царинах українського життя під Польщею. Так як і Москва, ця твердиня несправедливості й насильства, вживає й Польська держава скрайніх метод до політичного, соціально-економічного й культурного погноблення Українців.

А отсе, поточного року, вістря польської екстермінаційної політики, відточене сліпою ненавистю до всього, що хоче жити окремішним життям, наказаним традицією й національною свідомістю, звернулося проти справи, найдорожчої українському почуттю.

Немов виконуючи накази ворогів християнського світу, тих ворогів, які з такою оскраженістю діють у Світах, польські державні чинники брутальним, нечуваним ніде чином прагнуть відобрати нашим окраїним землям їхні святощі: прадідівську віру.

Зразком не лиш немудрої державної політики, але й прикладом скрайньої некультурности вважати треба акцію польського уряду на Холмщині й Підляшшю, що переходить сум-

но до історії під назвою «ревіндикаційної».

Душу кожного українця тривожить ця акція, що виявляється назовні в нищенні прадавніх святинь, у переслідуванні православного духовенства й вірних. Вісті, що приходять із Холмщини, Підляшшя й Полісся, свідства очевидців обурюють кожного Українця, хоч водночас сповнюють надією й гордістю за твердість, з якою українське православне населення відповіло на замах ворогів.

Рівночасно, широко хвилею йде жива реакція Українців, не лиш безпосередньо загрожених наступом польських чинників влади на найдорожчі серцю їх чуття. Втішно привітати те шляхетне становище Українців греко-католицького віроісповідання, які в ім'я оборони української національної єдності братньо підтримали холмських і підляшських земляків у їхній боротьбі за віру.

Мудрий лист митрополита Андрея Шептицького виявляє ще раз великого й шляхетного духа цього князя Галицької Церкви. І врешті відгуки культурнішого відламу польського суспільства в зв'язку з «ревіндикаційною» акцією свідчать, що поступовання польського уряду навіть у деяких Поляків викликає осуд.

Відчуваю враз із усіма Українцями всі народні терпіння й смутки і вважаю, що в цей суворий час, який переживаємо, чин Українців повинен бути спрямований на сторожу всеукраїнської честі й гідності, на оборону українського імені й українських прав до життя.

Як християнин, не можу бути байдужим в час напастей на віру моїх предків, які в свій час обороняли її лицарським мечем і за неї віддавали життя у священних війнах.

Варварським наступом на Православну Церкву поляки кинули українській нації виклик — найтяжчий, найбрутальніший зо всіх тих, які протягом двадцяти років так щедро і так часто робилися. Ми мусимо на нього

відповісти одностайно, з найбільшим завзяттям і наш спротив довести до кінця, до повної перемоги.

Боротьба за прадідівську віру об'єднує всю Українську Націю від низів до верхів, від найбільш помосковлених, найдалі на Схід висунутих частин до греко-католицького західного відламу. Греко-католики пішли разом з православними.

Я закликаю всіх українців зрозуміти вагу моменту і вагу гасла: «За віру предків» і повсякчасно і на кожному місці виступати спільно в оборону святих почувань України. Хай наші люди Холмщини й Підляшшя відчують, що ми всі разом з ними повстаємо на захист свого спільного, всенародного.

Я разом з православними українцями в Німеччині вже звернувся до Православного Собору в Сремських Карловцях з закликом «підняти голос в оборону загроженого з боку польського шовінізму Православ'я». Ми йдемо далі. Ми не попустимо, щоб суспільна європейська думка станула осторонь байдужо цих подій у Польщі, супроти несправедливостей чинимих Українцями під Польщею. Те, що робили чехи супроти своїх меншин — ніщо в порівнянні з польськими наслідствами.

Ми мусимо добитися того, щоб європейський культурний світ не тільки осудив вчинки польської влади на Холмщині, Підляшші й других місцях супроти Православної Церкви, а став чинно в оборону пригноблених.

Вірю в те, що одностайність широких верств української суспільности під Польщею і непохитність, з якою безпосередньо загрожени області зустріли черговий наступ ворогів — з'єднає симпатії українській справі.

Вірю, що сурова проба, яку приходиться переживати Західним Українцям тільки зміцнить нашого національного й християнського духа і тільки прискорить час загального визволення України.

Павло Шереметев

В ПОЛЬЩІ БЕЗ ЗМІН...

Після двадцятилітнього панування польський уряд переконався в своїм безсиллю зденационалізувати або принаймні спинити розвиток українського народу в захоплених областях Галичині, Волині, Холмщині і Підляшшу. Для нас це було ясне і перед тим, бо український нарід який має зверх тисячелітню історію і глибоку культуру, нарід, який прийняв християнство раніше ніж поляки, не дасться зденационалізувати народові зі слабшими культурними засобами і молодшою культурою навіть тоді, коли до роспорядимости цього молодшого народу стоять освічена провідна верства і всі засоби примусу і впливу, які дає модерна держава.

Ця безсильність польського уряду виводить його з рівноваги і спонукує до актів, нечуваних навіть для польської адміністративної практики, над якими польський уряд і польське громадянство з певністю колись жалуватимуть.

Одним із цілої низки таких актів є зруйнування, спалення і повернення на костели 110 православних церков на Холмщині.

Нижче подаємо спис деяких місцевостей, де переведено цей злочин над православним українським населенням, як рівнож наводимо Послання Собору Єпископів Православної Церкви в Польщі і Послання Митрополита Львівського і Галицького Андрея Обидва послання були в краю сконфісковані поліцією. Наведені роки вказують, коли кожда церква збудована

СВЯТИНІ ПОЛОЖЕНІ НА ТЕРИТОРІЇ ЛЮБЛИНСЬКОГО ВОЄВІДСТВА:

зруйновані польською владою.

1. Буковичі — 1896 р., переіменено на римо - катол. костел; 2. Мшана — 1914 р., переіменено на римо - катол. костел; 3. Хлопків — 1890 р., пер. на римо-катол. костел; 4. Лисів — 1881 р., пер. на римо-катол. костел; 5. Корниця — 1578 р., зруйновано; 6. Межилісся — 1907 р., зруйновано; 7. Кодень — 2 церкви перед 1596 р., пере-

іменено на римо - катол. костели; 8. Загорова — 1909 р., зруйновано; 9. Кієвець (2 церкви) 1902-1936 р., зруйновано; 10. Березівка — 1890 р., перероблено на польську школу; 11. Біла Підліська (собор) — 1582 р., переіменено на римо-кат. костел; 12. Біла Підліська — 1929 р., зруйновано; 13. Горбів — 1904 р., переіменено на римо-катол. костел; 14. Воскресничі Великі — 1902 р., переіменено на римо-катол. костел; 15. Ортель Княжий — 1879 р., перем. на римо - катол. костел; 16. Ломазі — 1889 р., зруйновано; 17. Шостка — 1890 р., висвячено на римо-кат. костел; 18. Городок — 1914 р., висвячено на римо-катол. костел; 19. Вогін — 1893 р., висвячено на римо-катол. костел; 20. Радче — 1892 р., висвячено на римо - катол. костел; 21. Пашинка — 1894 р., висвячено на римо-катол. костел; 22. Радін — 1882 р., висвячено на римо-катол. костел; 23. Біща — 1911 р., висвячено на римо - кат. костел; 24. Біща — 1930 р., зруйн.; 25. Липини — 1936 р., зруйн.; 26. Майдан Княж. — 1905 р. перем. на римо-кат. костел; 17. Княжполь — 1937 р., зруйновано; 28. Замх — 1936 р., зруйновано; 29. Обща — 1937 р., зруйновано; 30. Хмельок — 1936 р., зруйновано; 31. Гусичне — 1909 р., зруйновано; 32. Вільховець — 1881 р., зруйновано; 33. Могильниця — 1912 р., зруйновано; 34. Седлице — 1910 р., переімен. на римо-катол. костел; 35. Холм (собор) перед 1596 р., переіменено на римо-кат. костел; 36. Холм (вул. Оболонська) 1908 р., зруйновано; 37. Депультичі — 1908 р., зруйновано; 38. Підгір'я (Спас) перед 1596 р., перем. на римо-катол. костел; 39. Чорнів — 1912 р., зруйновано; 40. Березно — 1914 р., зруйновано; 41. Сілець — 1877 р., зруйновано; 42. Тучапи — 1877 р., перем. на римо-кат. костел; 43. Ухане — 1883 р., зруйновано; 44. Лещани — 1908 р., зруйновано; 45. Закровець — 1906 р., зруйновано; 46. Янів Любл. — 1879 р., зруйновано; 47. Туробин — 1882 р., зруйновано; 48. Забірці — 1914 р., зруйновано; 49. Гдешин — 1899 р., переіменено на римо - кат. ко-

стел; 50. Горощиці — 1913 р., зруйновано; 51. Ощів — 1909 р., зруйновано; 52. Кулаковичі — 1884 р., зруйновано; 53. Сагрин — 1878 р., пер. на римо-кат. костел; 54. Чортовичі — 1908 р., зруйновано; 55. Крилів — 1911 р., зруйновано; 56. Перегоріле — 1907 р., зруйновано; 57. Голубе — 1876 р., зруйновано; 58. Курманів — 1907 р., перероблено на польську школу; 59. Гусинне — 1905 р., зруйновано; 60. Малків — 1907 р., зруйновано; 61. Модринь — перед 1596 р. зруйновано; 62. Ярославець — 1596 р., зруйновано; 63. Турковичі, — 1930 р., зруйн.; 64. Турковичі — 1903 р. зруйновано; 65. Ласків — 1890 р., зруйновано; 66. Неверків — 1899 р., перем. на римо-кат. костел; 67. Горішів - польський, 1907 р., перем. на римо - кат. костел; 68. Лашів — 1878 р., зруйновано; 69. Зерники — 1893 р., спалено; 70. Набрж — 1907 р., зруйновано; 71. Кмічин — 1892 р., зруйновано; 72. Ликошин — 1908 р. зруйновано; 73. Тарноватка — (2 церкви) 1891 р., 1897 р., перемін. на римо - катол. костели; 74. Тарноватка — 1930 р., зруйновано; 75. Лагівці — 1906 р., зруйновано; 76. Шароволя — 1902 р., зруйновано; 77. Клятви — 1910 р., зруйновано; 78. Гонятичі — 1896 р., перем. на римо-катол. костел; 79. Годиванці — 1911 р., перем. на римо-кат. костел; 80. Крив — 1895 р., зруйновано; 81. Топільча — 1912 р., перем. на римо-кат. костел; 82. Шебрешин 1184 р., зруйновано; 83. Боряттичі — 1886 р., спалено; 84. Замость — 1589 р., перем. на римо-кат. костел; 85. Монастирок — 1885 р., перем.

на римо-кат. костел; 86. Розвадівка— 1910 р., перем. на римо - кат. костел; 87. Головно — 1881 р., зруйновано; 88. Угнин — 1911 р., зруйновано; 89. Колиховичі — 1882 зруйновано; 90. Острів к. Любартова — 1890 р., зруйновано; 91. Ганськ — 1882 р., перем. на римо-катоць костел; 92. Витично— 1930 р., зруйновано; 93. Збереже — 1908 р., зруйновано; 94. Голя — 1936 р., зруйновано; 95. Любінь — 1938 р., зруйновано; Спалено 3 церкви.

Між зруйнованими святинями були найстарші святині або одні з найстарших на території польської держави, як церква в Шебрешині 1184 р., церква в Коринці 1578 р., собор у Білій Підліській 1582 р., церква в Замості 1589 р., і церкви в Холмі (собор), у Брославі і Модрині без докладної дати, однак на кожний випадок побудовані перед 1596 р. Отже ці найстарші пам'ятки церковної архітектури зруйнували тепер в цілості на доручення державної і адміністраційної влади. Це невіджалувана втрата для історії культури. З цього списку виходить також, що між зруйнованими православними святинями було 16 правосл. святинь, побудованих вже по світовій війні, отже за часів польської влади, саме — в пов. більсько-підляським 4 (Біла Підліська, Києвець, Кодень, Костомаха), в пов. Білгорайським 6 (Біща, Хмільок, Княжполь, Липини, Обща і Замх), в пов. Грубешівським 3 (Бусно, Городно, Теробінь), в кінці в пов. володавським 3 (Голя, Любінь, Витично). Вартість спалених і зруйнованих святинь іде в мільйони золотих.

П о с л а н і є

Святого і Священного Собору Єпископів Святої Автокефальної Православної Церкви в Польщі до Вірних Синів і Дочок Її, з дня 16 липня 1938 року, в цілях втіхи за зміцнення у вірі і любови.

«Тільки ж ніхто з вас нехай не постраждає, яко душегубець, або злодій, або лиходій, або як бунтівник; коли ж яко Християнин, то нехай не соромиться, а прославляє Бога за цю участь. Бо пора початись судові від дому Божого» (1 Петра 4, 15-7).

Скількиж втіхи для нас, Улюблені

Брати і Сестри, у тих апостольських словах в нинішні тяжкі дні! Як би намисне Святий Петр начертав їх для нас у нашому положенні та для наших днів. Усім відомо, що сталося в останні дні на Холмщині і Підляшшу (у Люблинському Боевідстві), де зпунквіку проміїла Свята Православна

Віра і де з давен - давна слинули з твердості Вірі Православній предки наші. І нині на цих многострадальних землях існує біля 250 тисяч православних людей, котрі дивують цілий світ своєю вірою і віданістю до рідної Православної Церкви. Понад сто храмів розвалено у них, але не чути, щоб хтось з них заломився та відійшов далеко осторонь. Вже одно те, що для досягнення певної цілі треба було вжити такого засобу, як жорстоке нищення храмів Божих і надруга над православними святощами, яскраво свідчить про твердість і непохитність православного духа Холмщан і Піляшан.

Воздаємо Вам похвалу і подив від усієї Святої Православної Церкви в Польщі і свідчимо перед Вами нашу загальну скорботу з приводу Ваших утрат. Віримо, що з нами поділяють скорботу Вашу рівнож і благочестиві предки Ваші, котрі знаходили мабуть єдину втіху підчас житьових турбот у тих церковках, що нині так жорстоко і безсердечно знищені.

Розуміємо, як тяжко Вам нині, бо нічого на землі не має тяжчого, як на власні очі бачити нищення і надругу не лише своєї, але й прадідівської святині. Але зате як чиста та спокійна уява Ваша християнська, що постраждали Ви не як убивці, злодії, злочинці і посягаючі на чуже, а як вірні своєму доброму ісповіданню християне.

Поділяємо скорботу Вашу, що Ви позбавились дорогої для Вашого серця маєтності, але нагадуємо Вам, щоб Ви, як первісні християнські страдальці, возродились «до насліддя нетлінного і непорочного, що не зовяне, сховане на небесах для вас, готове явитись останнього часу» (1 Петра 1, 3-5).

Нагадуем, а разом і закликаем Вас до втіхи, а навіть радості згідно з написаним: «Цим радуйтеся мало нині, смуткуючи у всяких напастях, щоб випробувана віра ваша, геть до рожча золота, це бо угодно Богові, коли хто ради совісті Божої переносить смуток, страждаючи не по правді» (1 Петра 1, 6-7 і 2-19).

Правда, Ви переживаєте іспит надзвичайний, який не залишає здається місця для втіхи, але Святий Петр всеж потішає нас: «Любі, не чуждайтесь розпаленням, що буває у вас на спокусу, наче б вам що дивного довелось» (1 Петра 4-12). «на це бо ви покликані» (2-21). Як страждали первісні християне і молились за своїх ворогів, так і Ви творить добро кривдичим вас, така воля Божа, щоб ви роблячи добро затикали уста невіжи безрозумних людей» (2, 15) і доручали свою судьбу нікому, як тільки «Судії Праведному» (2, 23) «лице ж Господне проти тих, що зле роблять» (3, 12).

Тільки ж, коли б і страждали задля правди, блаженні (єсте) страху ж їх не бійтесь і ані трівайте, не віддаючи зло за зло, або докір за докір; а насупроти благословляйте, знаючи, що на те ви покликані, щоб благословеніє наслідували» (3, 9 - 14). «Знайте що такі страждання доводяться і браттям вашим у світі» (5, 9), бо всім відомо, як у сусідстві з нами страждають за правду ті, хто дійсно має цю правду, бо прикметою правди є переслідування.

Колись предрік нам Сам Господь: «Коли хто скаже: дивись, ось Христос, або онде; не йміть віри» (Мф. XXIV, 23). І ми говоримо Вам: не вірте тим чуткам, які розповсюджують серед Вас злочамірені люде. Вони готові клеветать і на нас, Архипастирів Ваших, якими Ми зрадили правді і перейшли на інше ісповідання. Це неправда і підступна клевета! Нас поставив Господь на сторожі у нинішній трудний час існування Церкви Божої у цій стороні і Ми ясно уявляєм свій довг і обов'язок у відношенні до Бога і до Вас. Ми не тільки тверді в ісповіданні Святого Православ'я, але й готові все перенести для блага Церкви Православної і для Вашого спасіння. На знак єдності у великому горю, що постигло всіх нас, встановлюємо з приводу того, що скоїлось, трьохденний піст з молитвою, 19, 20, 21 липня (1, 2 і 3 серпня по новому стилю) біжучого року, як це навчили Нас ділати і благочестиві юдеї старо-

завітні, і первісні християне. Віримо, що Господь призреть на молитву і піст наш, бо Він Сам навчив нас, «що все лукаве і беззаконе поборюється молитвою і постом» (Мат. XVI, 21).

Зеднаймож, усі Боголюбиві і Богомольні Діти наші, усердний піст з горячою молитвою, щоб Сам Бог, по коротких стражданнях наших, совершив усіх нас, утвердив, укріпив і соділав непорушними (1 Петра V, 10) у Святій Прабатьківській Вірі нашої до кінця віку нашого. Єсли же вже «усьому конець, наблизився» (14, 7), то Ми — дім Божий, бо суд Божий почався від нас, і тоді ще збільшимо піст і молитви, щоб бути тими рабами Божими, — вірними і благоразумними, — котрі вповнюють волю Господню (Мф. XXIV, 45, 46).

«Будемо ж всі бодрими, бо не знаємо, котрої години Господь наш

прийде» (Мф. XXIV, 42).

«Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога і Отця, і общеніє Святого Духа, зо всіми вами» (II Кор. XIII, 13). Амінь.

Смирений ДІОНІСІЙ, Митрополит Варшавський і цілої Польщі.

Смирений ФЕОДОСІЙ, Архієпископ Віленський і Лідський.

Смирений АЛЕКСАНДР, Архієпископ Поліський і Пінський.

Смирений АЛЕКСІЙ, Архієпископ Волинський і Крем'янецький.

Смирений САВА, Єпископ Гродненський і Новогрудський.

Смирений СІМОН, Єпископ Острожський.

Смирений ПОЛІКАРП, Єпископ Луцький.

ПРИМІТКА: Правопис наведено згідно оригіналу.

Андрей

Львівський і Галицький Митрополит
Преосвященним Єпископам, Високо преподобним Капітулам і Всечесному
Духовенству Галицької Провінції.

МИР ВАМ О ГОСПОДІ І БОЖА БЛАГОДАТЬ!

Потрясаючі події останніх місяців на Холмщині змушують мене прилюдно стати в обороні переслідуваних християн Болині, Холмщини, Підляшша і Полісся та завізвати Вас до молитви за них та до діл покути, щоб виеднати з неба Боже милосердя.

Коло сто церков розібрано і розвалено. Много замкнено. Деякі спалено рукою незаних злочинців. У замкнених церквах і каплицях забронені Богослуження, і в них і поза ними. Між знищеними церквами є дорогоцінні старинні пам'ятники церковної архітектури. Часто знищили і знаряддя релігійного культу. Людей змушували, іноді насильством, приймати католицьку віру у латинському обряді. Священників, удержуваних лептами бідного народу, що з додання своєї Духовної Влади виконували душпастирські обовязки, виселювали та діймаючо карали грошевими гривнами або вязницею. Неповинних людей нераз бито та видалю-

вано з їхніх осель. Навіть не вільно там учити катехізму й проповідати у матірній мові людей.

Православна Церква покрита жалобою. Православні Церкви поза границями держави наказують молитви і пости в намірі виеднати з неба заперестання релігійного переслідування.

Ціле православне населення Польщі затривожене. Населення Холмщини зранене у найсвятіших і найблагородніших почуваннях. А всі зединені з Вселенською Церквою восточні боляють над ударом, заданим самому ділу зединення.

А те все сталося в хвилині, коли уряд предкладав соймові до ратифікації уклад у справі поунійних дібр, заключений поміж Апостольскою Столицею та Польською Державою. Тим хронологічним збігом обставин ініціатори й організатори діла знищення скидають на Апостольський Престіл одієм того, що сталося. Події на Холмщині нищать в душах православних, незединених наших братів,

саму гадку про можливість зєднання, представляють Вселенську Церкву ворожою і небезпечною для православного народу. В очах кількоміліонного населення Польщі Апостольська Столиця представлена співвиною діла знищення. Отвирається нову пропасть поміж Східною і Вселенською Церквою.

Кому-ж приписувати ті матеріальні і моральні руїни? Хто-ж посмів у католицькій державі на очах представника Апостольського Престолу — Нунція, на очах многочислених католицьких єпископів завдати Вселенській Церкві такий страшний удар? Хто-ж посмів усупереч інтересам держави, з потоптанням традиції Маршала Йосифа Пільсудського, виконати таке безприкладне діло?

Це могло статися тільки за інспірацією укритих ворогів Вселенської Церкви та Християнства. Таке діло не могло нікому принести хісна крім них. Вони мали легке завдання, коли нищили частину Вселенської Церкви і Нарід, що до тої Церкви належить, а могли заслонюватися позірними мотивами, що нищать ворогів держави. Нищили Католицьку Церкву при мовчавій апробаті або радісних оплесках многих католиків. Ми навіть не зверталися за поміччю до наших братів латинського обряду. Вони нам могли цієї помочі відмовити, уважаючи нас, наперекір яскравим доказам, що так не є, за нельояльних громадян.

Законспіровані вороги Християнства не можуть у Польщі виступати явно проти католиків, бо ці останні надто сильні. Мусять маскувати свої удари. Ділають через інших, посередньо але і тоді можна їх пізнати по цілі, до якої прямують.

Осмілені успіхом поважилися в останньому випадку нанести тяжкий удар на неповинних і бідних селян та священників Холмщини, яких не могли оскаржувати у нельояльності для держави, удар, якого не могли оправдувати ніяким закидом, зробленим тому народові. Наносять його вжива-

ючи патріотичних гасел як «вирівнання історичних несправедливостей» і «нищення слідів неволі», а неспвідомих католиків штовхають до нехристиянських вчинків. Той удар нанесли неповинним православним так зручно, що рівночасно ударили і у Вселенську Церкву, але тим і зрадилися, показали, чим є вони в дійсности: це вороги Вселенської Церкви, вороги Християнства.

Ми болюче мусимо відчувати всі терпіння наших братів, а антихристиянські поступки мусимо нап'ятнувати. Нищення церков у місцевостях, де церква, потрібна народові, заборона відправи церковних Богослужень і каранья за молитву — мусимо вважати за акти релігійного переслідування.

Мусимо, на жаль, уважати за тріюмф ворогів Церкви — масонів, той моральний удар, завданий самій ідеї зєднання Церков та авторитетові Вселенської Церкви й Апостольської Столиці.

Мусимо запротестувати проти намагання кинути понуру тінь підозріння, що боротьбу з Православною Церквою апробує Апостольська Столиця. Мусимо також запротестувати проти того, щоби холмські події та політичну боротьбу з Українським Народом оправдувати інтересами Католицької Церкви.

Сьогодні може католицька опінія ще не зроєнтована, сьогодні ще багато католиків не здає собі справи з того, що сталося. Але те, що сталося, є і лишиться грізним мementом для католицької Польщі.

Для переслідуваних так як і для нас є потіхою, що Бог справедливий дивиться з неба на наші терпіння. Доля народів у Божих руках. Бог зможе з терпінь бідного народу випровадити правдиве тривале добро для нього, славу та перемогу для Святої Вселенської Церкви.

Дано у Підлютому в день св. Славного Пророка Ілії 20. липня. Р. Б. 1938.

† АНДРЕЙ, Митрополит.

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Німецько - чеський конфлікт мав своїм наслідком не тільки Мюнхенське порозуміння чотирьох великодержав та далекойдучу перестановку у відношенню світових сил. Він відбився також і на долі Українського Народу в той спосіб, що одна з наших земель, шоправда найменша, одержала можливість вільного розвитку в формі автономії.

Одним із перших актів новоповставшого уряду було надання цій провінції офіційної назви Карпатська Україна, якою назвою викидаються з ужитку різні накидувані ворогами назви Рутенія, Угорська Русь, Закарпатська Русь і т. д.

Намагання мадярського і польського урядів захопити цю територію для утворення спільного кордону не дали наслідків, хоч мадяри і досягнули де яких успіхів, здобувши для себе головні міста Ужгород і Мукачево, заселені переважно чужинцями.

При теперішнім відношенню сил в Чехословацькій Республіці українцям загарантовані якнайширші можливості національного розвитку. Є дані сподіватися, що маленьке дотепер упосліджене Закарпаття стане Українським Піємонтим і виразником волі та стремління всього українського народу.

Керма в новоповставшій автономній державі припала до рук свідомих українських патріотів і тим самим з перших же початків державного існування буде покладений кінець всяким дальшим заходам в напрямку мадяризації, русифікації та чехизації населення.

Бажемо новому урядові якнайбільшої єдності і зрозуміння величезної відповідальності перед цілим українським народом, бо по вчинках і поступованню цього уряду світ складатиме собі поняття про державно-організаційні здібності українців взагалі.

Ясновельможний Пан Гетьман вислав свого часу до Ужгороду таку привітальну телеграму:

О. Август. Волошин, посол Ревай, Др. Брашайко, редактор Ключурак, Іван Гриць.

Вам, народнім провідникам і Всенародній Раді Карпатської України, засилаю гарячі бажання успішних рішень і чину для забезпечення свобідного розвитку Карпатської України. Хай Ваша одностайність відверне мадярсько-польську небезпеку поневолення і приведе до забезпечення повноти прав Карпатській Україні.

ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

Я. В. Пан Гетьман вручив також меморіал німецькому міністрові закордонних справ п. Й. фон Ріббентропу в справі Карпатської України.

В тім меморіалі Я. В. П. Гетьман протестує проти зазіхань Мадярщини й Польщі на Прикарпаття і заявляється за тим, щоб до часу, поки повстане Українська Держава, ця західня українська земля остала, як самоуправна країна, при Чехословачині.

Треба пригадати, що як телеграма Я. В. Пана Гетьмана, так і меморіал були подані в той час, коли боротьба між українцями, москофілами і мадяронами була лише в початковій стадії і наслідки її, як і пізніша доля Закарпаття ще не були відомі.

Це служить найліпшим доказом брехливості поширюваних чуток про якусь угоду Я. В. П. Гетьмана з мадярами в справі Карпатської України.

Управа Союзу «Плуг та Меч» також вислала до Хусту привітання новому урядові й усьому карпато-українському народові на руки О. А. Волошина.

Н. Корчак.

ОГЛЯНЬМОСЯ НАВКОЛО

Політичні події не тільки в Європі, а й цілім світі, розгортаються з шаленою швидкістю: Версальський трактат, що укоронував собою Світову Війну, розвіявся, як пір'я від вітру. Анонімний капітал в світовій політиці тратить силу, а його власники пере-страшено кидаються у всіх напрямках земської кулі, шукаючи спокійного для себе притулку. Намальована Версальським трактатом політична мапа нашої планети змінюється...

Та це не все. Два світогляди, — націоналізм та інтернаціоналізм — в своїм історичнім розгоні вже зударилися. Наслідки цього зудару не за горами. Всі нації, як державні так і недержавні, знаходяться в стані нервового напруження. Готуються для зустрічі неминучих подій, бо добре знають, що доля кожного народу спочиває на кінчику багнета його армії, що **воля не дарується, а відвойовується, що дарована воля химерна і не трівка, — лише відвойована воля є справжньою та сталою.** Всі народи бояться, щоб наближаючися велитенські події не заскочили їх не підготовленими, бо розуміють, що несподівано заскочена сила тратить 75% своєї міці.

Так. Всі нації це розуміють лише ми — українці — цього не годні порозуміти, бо пахолки інтернаціонального аноніму не хочуть аби ми це розуміли. Якесь фатальне несчастья (не хочу сказати прокляття) тяжить над нами — українцями...

Розбрат, — зненависть, сліпа злоба і недовіря, ба навіть братовбивство панують над нашими, мохом анархізму оброслими, серцями. Навіть грізний, гураганом наближаючийся, час, **час від котрого цілковито залежатиме, чи бути українцям державною нацією чи ні** — не в стані просвітити наші мізки, піднести наші душі та очистити наші серця...

Бідою нашою є оте проклятуще «сам-собі панство» та повна нездібність до національно-державної самоорганізації. Недарма ж кажуть: «де

є два українці, там повинно бути три партії та чотири отамани».

Ох ті бувші та сучасні «отамани»! Скільки непростимого зла зробили вони для свого народу!.. Хай історія заплатить їм за це, бо я далеким є від того, аби винувників нашої **«другої руїни»** називати по імені. Наша історія ці імена навіки - вічні чорними літерами запише на своїх сторінках. Мені ж залишається тільки сказати: — **Схаменіться, брати мої, бо лихо вам буде!**

Для нас українців пробила дванадцять година. Година примушуюча нас **оглянутися навколо** та порозуміти: **куди та за ким ми мусимо простувати?** Не треба довірятися солодким словам та нездійснимим обіцянкам. Не забуваймо, що між нашими «отаманами» є й такі політичні віртуози, які можуть приобіцяти: 1) зафрахтовані пароплави для дарового нашого переїзду на Україну, 2) підписані з великими державами пакти про безкровне відродження Української Держави і 3) **покорити під свої «отаманські»** ноги не тільки Московщину та Польщу, ба навіть інакодумаючих братів своїх по крові. Всі ці обіцянки є оранням неба та мальованням мапи Української Держави на воді...

Хто оці отамани? Хто їх знає? Що доброго зробили вони для свого народу в минулім, та що корисного роблять в сучаснім?.. Подумайте над цими питаннями добре, а подумавши, знайдете безпомилкову відповідь, яка звучатиме: **Не є націоналістом той, хто про націоналізм репетує, а той хто для своєї Нації в націоналістичнім дусі працює.** Українського Вождя треба пізнавати не по обіцянкам, а по його націоналістичнім ділам...

Ніхто мені не докаже, що між українськими «отаманами» був такий, котрий своєю працею, в державнім розумінню слова, доказав би, що наколи йому не пощастило збудувати Українську Державу, то принаймні

мент її відродження хоч на одну годину наблизити.

Як віра без діл мертвою є, так і націоналізм лише словами, а не ділами прикрашений, уподоблюється бульці на воді.

Підкреслюю, що ні бувші, а ні сучасні отамани не в стані похвалитися державно - творчими ділами своїми. А коли так, то й не мають ні найменшого права пхатися не тільки у «вожді» ба й у звичайнісенькі провідники. Рекордною працею цих «отаманів» було й є безпримірна спритність до збирання грошей на різні «фонди», які безконтрольно вживаються «отаманами» на цілі свого нужденного харчування. Жирують на народній біді, в яку вони загнали Рідний Край своїми повстаннями та вибриками.

Національна ж праця, наслідком якої була Українська Держава, доконана в недавно-минулім Я. В. Паном Гетьманом Павлом. А щоб бути не голословним, дозволю собі зупинитися на національній праці Того, хто не на словах, а в дійсності дав українському народові незалежну державу. І так:

Революція Московської імперії застала Я. В. Пана Гетьмана Павла в ролі коменданта 34-го армейського корпусу. На заклик свого **Націоналістичного Духа, Він переформовує своє військо в 1-й Український Корпус.** Цей корпус в ті часи був одинокою реальною силою Української Нації. На чолі цієї збройної сили буд. Я. В. Пан Гетьман вратує Україну від збольшевиченної озброєної солдатської сарани, що, з метою не залишити каменя на камені в Україні, з фронту сунула в напрямі Києва. Ці дикунські банди були обеззброєні й околичними шляхами відправлені в Московщину. Колиб не корпус Я. В. П. Гетьмана, то, хто знає, чи булаб в стані зорганізуватися Центральна Рада.

Замість заслуженої подяки, наші «отамани» під назвою Уряду Центральної Ради, розпочинають проти свого Визволителя підлу й провокаційну боротьбу. Вони, під виглядом урядових емісарів, присилають до 1-го Українського Корпусу провокаторів з метою розложити (збольшеви-

чити) одиноку реальну Українську збройну силу. Я. В. Пан Гетьман добре знав, що ця боротьба була спрямована проти Його корпусу тільки тому, що «отамани» боялися Його особисто, як ворога анархії, політичного розбрату та безконтрольного «отаманського» життя за рахунок свого, репрезентованного ними, Народу. Щоб не викликати боротьби і зберегти одиноку збройну українську силу, Я. В. П. Гетьман добровільно передає командовання корпусом в другі руки. а сам, як речник організації **Української Армії** відправляється до Києва, а потім на Правобережну Україну і звертає всю увагу та енергію на організацію Білого Козацтва. Під час цієї подорожі, небезпечної не тільки для власного життя, а й цілої своєї родини, Він пізнає: 1) в яким жакливім соціальному стані знаходиться Український нарід, 2) що потрібно для відродження **Української Держави** і 3) на яких соціально - політичних засадах може бути збудована на Українських Землях жива Українська Держава, а не українське отаманське «**Гуляй-Поле**». і не літературна есерівська комедія. Перевішивши підготовчу працю, Він повертає до Києва і негайно приступає до реальної, а не словесної праці по відродженню Української Держави та ліквідації Українськ. «**Гуляй-Поля**», на котрім «отамани» — оці соціалістичні свистопляси з під інтернаціональної стріхи Карла Маркса показували свої кровю залиті, соціальні фокуси - покуси. Дуже скоро праця Я. В. Пана Гетьмана дає свої овочі. Здороводумаюча верства Української Нації — хліборобство на своїм велитенському конгресі 29. 4. 1918. р. передає своєму **Вождеві Павлові Скоропадському** повноту, монаршої влади. От з цього властиво менту дійсний Український **Вождь** стає українським монархом — **Гетьманом Всієї України та її збройних сил...**

На протязі не років, а лише місяців Україна з «Гуляй-Поля» стає організованою Самостійною Державою.

В національно культурнім відношенню Українська Гетьманська Держава робить надсподіваний поступ.

Ціла Україна уквітчується національними школами, від початкових починаючи та вищими храмами науки кінчаючи...

В економічному відношенню Українська Держава займає визначне місце в світовій економіці. Наша валюта не тільки зрівнюється з валютою других держав, а багатьох з них перевищує своєю вартістю. Відроджується промисел, упорядковується транспорт, відживає закордонний торг й українські порти Чорного моря витають у себе торговельні пароплави чужих держав. А в наслідок цього всього швидким темпом наповнюється порожня до того державна скарбниця.

З точки погляду закордонної політики, Гетьманський уряд робить досягнення, які в жах приводять: Польщу, Московщину та Румунію. Завдячуючи розумній політиці Я. В. Пана Гетьмана, розширюються кордони нашої Батьківщини: Холмщина, Крим, Полуднева Курщина та вся Слобідська Україна прилучуються до свого матірнього пня. Західним Землям до слушного часу забезпечується автономія. Велика Українська Гетьманська Держава визнається майже всіма державами світа, з котрими і вступає в політичні та економічні зносини.

Що ж торкається до військових справ, то в цім відношенню Я. В. П. Гетьман зробив більше, ніж це було можливим тоді зробити. Не вважаючи на заборону німців формувати Українську Армію, відкривається Старшинська Школа, організується Сердюцька Дивізія, відновлюється морська сила — Чорноморська фльота. Та цього мало. Здаючи собі справу, що Українська Держава навколо оточена ворожими сусідами, та що безпекою від ворогів є тільки власна збройна сила, а не політичні програми, Я. В. П. Гетьман зорганізувавши штаби й кадри для 8 корпусів, виробляє й приступає до переведення в життя свого пляну — створення **Козачого Стану на Україні**. Потім особисто їде до Німеччини і здобуває дозвіл на організацію власної армії. **На-жаль отамансько - комуністичне повстання проти Гетьманського Уряду не дає змоги цей плян здійснити.**

Чи знаєте Ви, «отамани», що то значить **Козачий Стан на Україні?** А коли не знаєте, то я вам підскажу. Цей стан означав відновлення на Українських Землях стародавніх козацьких традицій, цей стан означав незалежнення Української Держави, цей стан означав мілітаризацію Українського Народу в такій формі, в якій зараз знаходиться Італія Мусоліні та Німечина Гітлера.

Та що й говорити. Кара Божа в тім, що «отамани» не порозуміли велитенського національного пляну Я. В. Пана Гетьмана. Провідінням було запхано в голови «отаманів» не те, що з ласки Божої дається людям при народженню...

Нарешті треба підкреслити факт упорядкування внутрішнього життя в Державі. Останні найбільше настрашив Московщину й Польщу. В цім внутрішнім державнім упорядкованню вороги - сусіди не безпідставно вбачили народження великої державної сили на Україні. Ворогам треба було цю нарождаючюся національну українську силу знищити... І вони знищили.

В рух були пущені гроші. Московщина сипала ними направо й наліво. Большевицький посол Раковський звязується з «отаманами» й щедрою рукою фінансує підготовку повстання проти Гетьманського Уряду...

За грошевою й збройною силою Комінтерна українські «отамани» валять Гетьманський Уряд, а з ним і Українську Державу... Хіба ж це не жах!..

Гетьманський уряд опинився на емірації, а за ним дуже швидко, опинилися й самі «отамани»...

Ворожі держави торжествували, бо були переконані в тім, що з поваленням Гетьманської Держави похована на віки - вічні не тільки Держава а й Українська Державна Ідея. Та помилилися вороги. Лицарський Дух Богом даного Українській Нації **Вождя Гетьмана** не спав і на еміграції...

Я. В. П. Гетьман національно - державної праці своєї для користи свого народу на еміграції не залишає. Праця Його безперечно увінчається успіхом, бо за цю працю — **Бог, Право, Ро-**

зум та Чесність. Якраз все те, чого бракує так званим «отаманам - визволителям»...

Та повернемо до повстання.

Поваливши Гетьманський Уряд, побратими Комінтерну — українські отамани проголошують Українську Народню Республіку. Влада в цій республіці на 100% переходить в руки «отаманів - соціалістів». Праця цього уряду розпочинається кривавою вакханалією. Виводять українців в росхід поодинці й масово. Неповинні люде падають від куль револьверів там, де тільки «кривава рука» їх захопила. Більше 120 українських старшин зганяються в будинок Цен. Ради й, кинутими через шклянний дах, бомбами «ліквідуються»...

Не краще віднеслися «отамани» й до Німецької дружньої нам Армії. Був убитий, не без відома «отаманів», большевицькою рукою визнаний син великої нації генерал Айхгорн. А скільки лицарів - старшин Німецької Армії було, по вказівці большевиків, тяжко ображено під час так званого «обеззброєння»? Чесний німець такої наруги над собою з боку «отаманів» мабуть ніколи не забуде, тим більше, що ця наруга відбувалася в тяжкий для Німецького народу час перемоги світової масонерії.

Розрахувавшись з гетьманцями та з приятелями Українського Народу німцями, «отамани» приступили до «державної» праці, яка полягла в слідуючім: 1) примусова здача населенням в руки «отаманії» реальних цінностей в формі золота, срібла, чужоземної валюти та 2) повнісенке очищення державної скарбниці від готівки, придбанної Гетьманським Урядом.

Упорядкувавши справу грошеву, «отамани» прийнялися за розбудову «Республіки». Насамперед був зданий большевикам без бою Київ. Столиця України переноситься до Винниці, потім до Кам'янця - Подільського, а потім... а потім «отамани» торжественно й чудно опинилися на еміграції, де, під проводом публіцистичного барабанщика з «Вістника» розпочали на службі контррозвідок чужих держав (головним чином Мос

ковщини) будувати «Соборну, Незалежну Українську Державу»... Тут само собою повстає питання: — «Чим пояснити таку політику «отаманів»?

Відповідь така: — Щоб щось зробити, треба вміти. Це перше. Друге: — «Отамани» інакше поступити не могли, як вони поступили, бо мусли співати пісню того, на чий возі їхали. Отамани знали, що Комінтерн своїх зрадників карає тяжко. Цим тільки й пояснюється, що вони так завзято провадять на користь Московщини «священну» боротьбу проти **Того, Хто** в минулім дав Українській Нації Державу, та **Хто** в сучаснім зі всіх сил змагається зліквідувати наслідки нашої «Другої руйни»...

Рахую потрібним при кінці підкреслити факт, що від праці «отаманії» залишилися сумні діла й сумні спогади. Ці діла й ці спогади бачить не тільки Український, а й Німецький Народ. Хто зрадив раз, може зрадити 10 разів. Інакше бути не може, бо цього вимагають інтереси представників світового анонімного капіталу.

Все, що говорю, відноситься виключно до розперезаних «отаманів», але не до Української маси. Поскілки Українському Народові потрібна на своїй Землі Українська Національна Держава Гетьманська, постільки «отаманії» потрібна Українська Республіка, як ознака демократизму, в котрім «отамани» змоглиби явно й тайно служити тим, з котрими не тільки ідеологічно, а й грошево вони звязані.

На щастя Український Нарід вже прокинувся й починає розпізнавати правду від кривди та обману. Правда мусить опанувати не тільки почуваннями, а й мізками Українського Народу і то опанувати дуже швидко. А пізнавши правду, Український Нарід, як і ми націоналісти — гетьманці, повірить в те, що **Спасіння Його** полягає в твердій вірности та відданности **свому Вождеві - Гетьманові**.

Цього історичного ходу подій ніяка «отаманська» сила не змінить, наколи Провідінням дано Українському Народові бути Державною Нацією, а не паріями масонсько - большевицького аноніму.

А. Білопольський.

РАСІЗМ І НАЦІОНАЛЬНА ТВОРЧИСТЬ

Творчі здібності людини і цілого суспільства стоять в тісній залежності від расового походження. Свідомість цього існувала, мабуть, від перших початків цивілізації. Але вона слабла в добах занепаду людства та панування демократій і знову зміцнювалася, коли слабкість минала, і до проводу приходили творчі елементи. Загальнолюдські ідеї старовинної Атенської демократії були так само покажчиком занепаду набутих попередніми творчими поколіннями вартостей, як і сучасна так звана світова демократія, не зважаючи на всю ріжницю матеріальної техніки і духовного розвитку.

В новітній історії біла людина згубила свою расову свідомість між брехливими ідеями 18 віку. Прийшовшій по французькій революції до впливу буржуазній демократії вдалося підмінити расову свідомість матеріалістичними інтересами і надати цим інтересам значення чинника, єдино здібного повести людство по шляху правдивого поступу і розвитку.

Занепад демократії, який тепер переживаємо, являється одною з найяскравіших ознак, оздоровлення людства і пробудження творчих організуючих сил різних суспільств.

В наші часи оформлення расових понять в струнку світоглядovou систему завершив німецький національний рух, який не тільки обґрунтував їх науково — але, що найважливіше, перевів у життя, виявивши та використавши расізм, як невичерпане джерело суспільно-творчої енергії.

Суть расової теорії можливо загально окреслити, як твердження, що форма самоздійснення і вияву всякої етнічної індивідуальності заложена в складниках її крові. Ними визначається напрям і характер творчості кожного суспільства, його життєздатність, як рівнож і його активна чи пасивна роля в історії.

Відсиля висновок, що всяке стремління нації до осягнення незалежного існування і можливості вияву її творчих здібностей, мусить бути скероване в першу чергу на її расове оздоровлення, себ-то передовсім на усвідомлення, зміцнення і використання її расових здібностей на унешкідливлення або виділення розкладових складників її крові.

Оформлення расізму і світоглядovou закінчену і логично та історично обґрунтовану ідео-

логію завершено в німецькій мові А. Розенбергом в його творі «Mythus des XX Jahrhunderts». Там же обґрунтовано висловлюване ще до того твердження, що в дотепершній історії людства носієм найвищих творчих здібностей була біла арійська раса і зокрема нордійське (північне) її відгалуження.

Розбираючи розвиток і занепад старовинних культур Індійської, Перської, Грецької і Римської, Розенберг обґрунтовує твердження, що ці культури були створені представниками зайшлої білої нордійської раси. Пізніший занепад цих культур все йшов у парі з розкладом і занепадом білих нордійських первнів, що розпливалися і губилися в морі іншої крові.

На українській мові це саме питання розроблене В. Липинським в його «Листах до Братів Хліборобів» у відділах «Про Класократію, Демократію і Охлократію» та «Про Політику». Хоч «Листи» Липинського опубліковані яких 10 літ скорше ніж «Мітус» Розенберга, але висновки «Листів» являються продовженням і дальшим розробленням ідей, зформулованих у «Мітусі».

Ідеї расізму були в минулім столітті найвиразніше окреслені В. Лапужем, Гобіно і Д. С. Чемберленом. Вони представлялися, як більш чи менш влучні спостереження і твердження науково-публіцистичного характеру.

Розенберг звернув головну увагу на їх поглиблення, систематизацію, науково-ідеологічне закінчення і на шукання їх містично-релігійного підкладу. Липинський навпаки пішов головним чином в напрямку дальшого розроблення і універсалізації цих ідей, витягнувши і звівши в систему найдальші висновки з них.

Ріжниця між «Листами» і «Мітусом» стане наглядною, коли усвідомити собі ріжницю між статикою і динамікою суспільних явищ. Розенберг підкреслив (стор. 125) полярність, існуючу у всіх проявах життя. Це є внутрішня протилежність, яку знаходимо в кождім явищі, і без якої неможливе саме явище. Напр. температура — це є холод і жара, людина — чоловік і жінка, електрика — позитивний і негативний струм, світло — ясність і темнота. Ця полярність існує також і в області ідей, напр. добро — зло, краса —

Бридога і т. д. В понятті «буття» вона виявляється в «існуванні» і «наставанні» в статичній і динамічній життєвості кожного явища в ньому.

Можливо скласти собі поняття про статику і динаміку певного явища, напр. порівнюючи дуб, вербу і жолудя. Коли скупити всю увагу, поскільки це можливо, виключно на ментах статичних, на проявах, які вже є і можуть навіть зникнути при дальшому існуванні явища, то між дубом і вербою більше подібності, ніж між дубом і жолудем. Коли ж, навпаки, залишити статичний мент поза межами уваги а виходити лише з точки погляду динаміки, (процесів) то дуб без усякого порівняння більше подібний до жолудя, ніж до верби.

В суспільнім житті полярність так само виявляється в рисах статичних і динамічних. Напр. нації — це є з одного боку виразні вже усталені і усвідомлені явища, а з другого боку це є процеси, і нація як процес може на протязі століть змінити до непізнання свою соціальну структуру, зовнішній вигляд і т. д.

Липинський пише (стор. 185):

«Всяка нація являється результатом історичного наростання і розвитку на даній території серед даного расово відмінного колективу, звязаного одідиченими по попередніх поколіннях і усталеними в попередніх стадіях життя **статичними** прикметами подібності, певних все нових, **динамічних** — як матеріальних так і духових — громадськи організуючих (а не руйнуючих!) вартостей.

До таких статичних прикмет належать: розговірна «народня» мова, фізичний тип, певний відмінний расовий характер, зайнята даною етнічною масою територія, втворена в попередніх стадіях життя і вже перейнята цілою пасивною масою, певна відмінна культура і т. д. Розуміється про **усталеність** цих одідичених і вже присутніх цілій пасивній масі на даній території прикмет можна говорити тільки тоді, коли дивитись на них в перспективі даного історичного моменту. У всякім таким точно окресленім моменті ці усталені, **статичні** прикмети пасивної маси служать тлом — **точкою приложення сили, а не самою движущою силою** — для всякої громадськи організуючої, **динамічної матеріальної і духової акції**».

Більше чи менше згармонізованання стати-

ки і динаміки національного життя (в політичній мові це зветься консерватизму і поступу) є одною з найголовніших умов існування і розвитку націй. Порушення цієї рівноваги є катастрофа для нації. На мові Розенберга це називалося усуненням полярності. Напр. величній грецькій і римській культурі, які ще й тепер посідають кожда запади яскраво висловленої статичності, є мертвими через повний брак динаміки. З другого боку багато Південно - Американських націй з їх необмеженою динамікою при занадто слабій або й відсутній статичності, уявляють собою досить дивний образ. Чим більше громадяни кричать про націю, обороняючи її одні від других в періодичних, а часом навіть перманентних революціях, тим наглядніше виступає неповність, або й цілковита відсутність того, що творить собою поняття «нація».

Отже Розенберг і Липинський, розглядаючи ті самі питання, ідуть в ріжних, себе взаємно доповнюючих напрямках. В розгляді явища раси вся увага першого зконцентровано переважно на сфері її статичних (уже виявлених і почасти навіть зникнувших) властивостей, а увага другого — на властивостях динамічних. Щоправда, Розенберг дуже докладно спиняється на динамічній білої людини, але з цілого ставлення цієї справи ясно, що він під динамікою розуміє динамізм, себто певну властивість даної раси, а не одну зі складових частин поняття раси взагалі.

Така неоднаковість підходу обох авторів до питань раси приводить до відмінної оцінки ними певних явищ і до розходження в деяких висновках.

Візьмім напр. поняття чистоти раси і расової усталености. Розенберг, констатує, що німецький нарід расово неоднорідний, схильний розглядати цей факт як одну з від'ємних рис німецького національного типу. Гітлер іде ще дальше; він нарікає в своїм творі «Моя боротьба» на кровну розбитість німецького народу (Blutzerrissenheit), трактує її, як одну з причин внутрішньої слабости німецького народу.

Липинський, навпаки вважає це явище нормальним і загальним для всіх націй. Він припускає, що цивілізація зачалася від першого вдатнього змішання рас.

На мою думку, в процесі расового усталення німці займають одно з перших місць в Європі, уступаючи хіба лише скандинавським країнам.

Є питанням до розслідування, чи вижчий динамізм німців у порівнянні до скандина-

вів не крється в нижчій ступіні їх расового усталення.

Український нарід не спромігся дотепер стати нацією і виявити себе в формах відомленої власної держави. Як на одну з найголовніших причин Липинський також вказує на низький ступінь расової усталености населення. Цілу справу української державности він трактує в першу чергу, як питання, як перемогти впливаючий з цієї слабкої усталености раси український колоніяльно - отаманський розгартіаш і нахил українців до взаємної боротьби та самовинищення. І при всьому тому він не вважає це становище трагічним. Він вважає його небезпечним лише так довго, поки воно неусвідомлене. Виясненню характеру цього явища і шуканню шляхів для його не тільки унешкідливлення, а й використання, як великого, хоч і неупорядкованого майна, присвячена ціла праця Липинського.

Він пише, (стор. 424):

«Споконвічний брак расової єдности серед тієї людської громади, що живе на Українській Землі, сполучений з невиховуванням її в напрямі розвитку єдности політичної, спричинився до того, що **основною прикметою українських людей єсть повний брак патріотизму і зненависть до своїх власних земляків.** Оця основна прикрета приймала в історії різні форми: князівської, магнатської, шляхетської, козацької, і врешті сучасної отаманської та інтелігентської «партийної» гризні та анархії серед українських верхів, і такої самої анархії — боротьби села з селом, кутка з кутком, і взаємної ворожнечі та взаємного недовіря — серед українських низів.

Єдности расової не було у нас ані між нашими завойовниками, ані між тими масами, які вони завойовували і якими правили. Звідци расова неоднорідність на Україні трьох основних політичних типів: — войовника - продуцента, войовника - не-продуцента і невойовника — та стихийний нахил цілого нашого громадянства до розєднаности і взаємної ворожнечі.

Але памятаймо, що в такім самім положенню були наприклад і Англіїці. Проте, завдяки відповідному методві політичної організації і громадського самовиховування, вони стади наймогутнішою в світі нацією. Тільки-ж вони не ділили себе на «справжніх» і «не справжніх», на «свідомих» і «не свідомих»; не казали, що хто не «єнко», чи не «юк», не православний,

не уніят, чи не соціяліст — той не Англієць, а казали: «Англіїці, Данці, Нормани — це ми!». І не будували вони ніколи республік, а задержали й досі необхідну для їх єдности монархію. Отже коли і ми усвідомимо собі, що основною причиною нашої взаємної антипатії не єсть самі тільки «ріжницькі програм», а оділичена нами по предках наших ріжнородність рас, то нам легше буде цю органічну хибу нашу, во імя такої самої органічної нашої спільної потреби людського, а не звірячого життя на спільній землі, відповідним методом організації і виховання неутралізувати. Коли-ж цієї нашої органічної хибки ми собі не усвідомимо, і її відповідними методами лічити не будемо, то, ставши навіть всі до одного комуністами чи не комуністами, православними чи католиками, «Українцями», «Русскими», чи «Поляками», ми знов поділимось зараз в поглядах, наприклад на правопис або на астрономію, і будем між собою битися тим завзятіше, чим більше будем переконані, що одинока причина наших непорозумінь лежить власне в правописі, або астрономії».

З точки погляду динаміки нації і руху вперед від висновків Липинського, один крок до твердження, що закінчена расова стабілізація незалежно від того, в яких типах вона буде виявлена, це занепад нації і смерть її культури, так само, як смертю єсть всяка зреалізована досконалість, бо осягнутий ідеал, однакова, усвідомленій чи ірраціонально відчутій, губить свою порушуючу силу.

Отже, базуючись на даних Липинського, можна прийти до твердження, що так само, як людина живе в своєму потомстві, раса може жити тільки у витворених нею націях і культурах.

Хоч хаотична мішанина рас і культур може привести до занепаду колективу, але й друга крайність — самообмеження на плеканню певних виключних расових чи національних властивостей, як це роблять наприклад єврейи, булоб подібне до намагання людини зберегти в собі вічну красу та молодість, і також моглоб привести до занепаду.

Візьмім таке місце у Розенберга (стор. 114):

«І при погляді назад від найдавнішої минувшини аж до найновшої сучасности розлягається перед нашими очима слідуєча ріжностатність нордійської творчої си-

ли: арійська Індія обдарувала світ **метафізикою**, яка в своїй глибині ще й нині не дорівняна; арійська Персія витворила **населений** міт, з якого сили ми всі ще сьогодні духовно живимось; дорійська Еллада вимріяла **красу** на цьому світі, такої в собі спочиваючої досконалості, яка по тому вже більш, ніколи не була здійснена; італійський Рим показав нам формальне **державництво**, як приклад того, як загрожена людська спільнота формуватися і боронитися мусить. І германська Європа обдарувала світ найсвітлішим ідеалом людства: наукою про **вартість характеру**, як підставу всіх добрих звичаїв з прославленням найвищих вартостей нордійської суті — ідеї свободи совісті та ідеї **честі**».

У всіх випадках, де Липинський натикається на те, саме питання, що й Розенберг, він його розглядає в аналогічний спосіб. Слід порівняти оцінку індійської культури у Розенберга на стор. 28 з такими спостереженнями Липинського на стор. 330:

«...Знов розселення таких самих воєвничих, але при тім осілих, продукуючих арійців серед дравідійських племен в Індостані, дало початок великому числу націй дуже високої культури, які переважно прийняли форми класократій. З поділом на класи, монархізмом, як організацією політичною, брамінізмом, як організацією релігійною, і відділенням влади світської, влади меча (раджі) од влади духовної (браміні). Але так само, як китайська охлократія, так і класократія Індії вкінці **під впливом застою в матеріальній творчості заkostenіли в своїй старечій дряхлості**» і т. д.

І все ж таки з точки погляду Липинського були б на місці питання: Чому біла нордійська людина не витворила всіх тих вартостей на Півночі? Чому вона в кожному іншому місці витворила відмінну, а не ту саму культуру? Чому в де яких місцях зайшли нормани не залишили по собі ніякої культури, напр. Князівство Тьмутороканське, Держава Святослава на Дунаю, готи в Африці і т. д.?

Скупчуючи увагу в іншій напрямку, Розенберг таких питань не ставить. Але оскільки вони були поставлені, то Розенберг мабуть мусив би признати, що це сталося тому, що варязькі дружини стикалися в своїй поході з іншими мітами, релігіями і культурами — коротко — з виявами іншої крові і в отриманні з нею творчість цих дружин на кождім новім місці одержувала інший ім-

пульс і напрямок, або переривалася в наслідок невідповідності крові.

Наведу таке місце у Липинського (стор. 221 - 222; для уникнення довгих пояснень спеціальні терміни замінені загально вживаними виразами):

«Головною умовою органічного получення раси зайшлої з місцевою і створення спільної об'єднуючої громадської організації є обмеження творчого пориву та імперіялізму зайшлих відповідно до степені восприймчивості місцевих... Розуміється таке політичне обмеження зайшлих не стається тільки завдяки свідомій волі їх самих. Прикладів самообмеження історія не знає. Коли раса місцева уявляє із себе позбавлену власних, відпорних, ли царських елементів масу до боротьби не здатних рабів, то вони звичайно остаються рабами. Представники зайшлої активної раси не можуть тоді знайти спільної з ними мови, спільних форм громадської організації. При таких умовах вони не можуть сполучитися в одну націю з пасивною расою і — або повертають завойовану ними землю в залежну од метрополії колонію — або, як що і творять на завойованій землі нову державу, то правлять нею без Монарха, необмежено, не витворюючи ніколи в таких республіках спільно з місцевими нової органічної нації...

Прикмети пасивної частини при зародженню нації відіграють роллю не меншу, як прикмети частини активної».

Цікаво, що не висловлюючи нігде думок, які стояли б в противенстві до тверджень Розенберга і цілої теорії расізму, Липинський приходить до такого для німецької точки погляду мабуть несподіваного висновку, що нація може зародитися і повстати нова культура тільки при сполученні двох колективів расово різнородного типу.

Дослідженню умов при яких зі сполучення расово різнородних колективів повстають нації і культури, присвячена майже половина праці Липинського. (стор. 113-342). Зформулювати їх в статті неможливо, через велику кількість матеріалу. Тому наведу лише найзагальніші спостереження.

а) Взаємна відповідність крові між расою активною (завойовницькою) і пасивною (завойованою) порівнюючи мало цікавить Липинського, хоч він признає значіння цього чинника і виступає напр. проти будь якого впливу жидів та інших кочовників на повстання української нації.

б) Сполучення мусить бути органічне, по термінології Липинського класократичне і відбуватись шляхом селекції та асіміляції з поміж членів активної і пасивної раси елементів собі співзвучних в процесі спільної культурної і господарчої творчості і при усталенню спільної для обох складників релігії і моралі. Про передумови в расі зайшлій і місцевої, що приводять до такого сполучення, Липинський говорить на стор. 216-230 «Листів».

в) Нація не виникне і нова культура не повстане, а існуватимуть рівночасно дві викривлені, одна другу доповняючі, і разом заперечуючі культури, релігії і моралі, коли сполучення відбуватиметься в формах механічних, по термінології Липинського охлократичних, себ-то, коли раса зайшла асімілює шляхом муштри і озброєння здібних до зброї представників раси місцевої, обмежуючись лише на адміністрації і ухиляючись від господарчої творчості, і відкидаючи спільну духовну творчість з расою місцевою.

г) Сполучення може викликати занепад всякого культурного життя, як в расі зайшлій так і місцевої, коли воно відбуватиметься шляхом демократичним, — себ-то в спосіб хаотичної мішанини між елементами обох рас в атмосфері матеріялізації ідеалів і логоні за збогаченням.

Перші два способи виникають при сполученню рас в наслідок збройних сутичок, а третій повстає в наслідок мирного проникання (культуртрегерства) нездібної до зброї раси зайшлої активної в товщу раси пасивної.

Розглядаючи динаміку вже оформлєних колективів, Липинський виходить з твердження, що здоровий суспільний розвиток неможливий без існування в даннім суспільстві у вистарчаючий відповідно до пасивної маси скількості одиниць таких типів: а) войовників, — людей меча, здібних особисто взяти зброю в руки; б) продуцентів, — здібних до особистого провадження господарчих виробничих процесів і людей ідеї — лікарів та виховників душі і тіла, творців науки, штуки і т. д., переважно не здібних взяти зброю в руки.

Меч, ідея і плуг чи станок — це три необхідні для повстання та існування націй і культур чинники.

Зовнішні умови також можуть сприяти або несприяти повстанню нових націй. Сприяючими обставинами є напр. факти, коли з одного боку є суспільства, що знаходяться в

стані «роєння», себ то в них витворились обставини, при яких місцевий ґрунт не в стані при існуючому в той час рівні техніки виживати все населення і виникають економічні і психологічні умови для повстання озброєних дружин, бажаючих вийти на завше зі свого краю і шукати нових просторів і нових варстатів праці; а з другого боку сприяючою обставиною є наявність суспільств де, вживаючи виразу Липинського гомогенність (однородність) суспільних хотінь маси і провідної верстви порушена, себ-то існує безавторитетність проводу в наслідок або його слабости, або незадоволення ним, де притуляється почуття ксенофобії і виникають умови, сприяючі прийняттю зовні елементів, зміцнюючих або відновлюючих провідну верству.

Коли дружина, що вийшла з певної країни з заміром шукати нової батьківщини складається виключно з людей меча, не здібних і не схильних до господарчої творчості і об'єднаних лише жадобою здобичі, то в завойованій нею землі повстає охлократія, себ-то механічне на силі базоване і культурно безплідне получення завойованих з завойовниками; приклади — мусульманські і монгольські держави аж до сучасної Совдепії включно: наверху механічно збита виучкою орда мандаринів, баскаків чи комисарів — збирачів данини або податків, а внизу механічно об'єднаний пострахом і дисципліною, позбавлений всяких органічних сполучень (родина, церква, стан) народ. В охлократіях не можуть повстати нові, а ні відродитись старі нації навіть, коли правляча орда в силу будь яких обставин стане культурною або й гуманною.

Коли завойовницька дружина складається з людей здібних носити меч, а разом з тим маючих зрозуміння і хист, до матеріяльної творчості, то расове получення може піти органічним шляхом і може повстати нова, або відродитись стара нація і культура; приклад — завойовання Англії Вільгельмом За-войовником, дружина якого, прийшовши в нову землю, вросла в неї, ставши у проводі господарчого процесу, а не обмежилася збиранням данини, як це робили араби, турки й татари. Тут військово-поліційна виучка грає другорядну ролю.

Коли ж завойовники не здібні особисто взяти зброю в руки і приходять зовні незорганізовано шляхом мирного проникання, приносячи зі собою якісь більш або менш привабливі, формально ніби об'єднуючі ідеї, і при їх допомозі намагаються дійти до матеріяль-

Б. Лихопой.

ТЕМНИМ СИЛАМ.

Чого лютуєте, Ростовці,
Донцови, Сеньки, Свистуни,
«Нові Шляхи», «Кличі», махновці,
Руїни вічної сини?

Чи вас вкінєць злоба заїла,
Що вірна Гетьманові рать,
Анархій певная могила,
Іде Україну визволять?

Іде великую Державу
З руїни-ж вашої створить,
Міцну, могутню і ласкаву
Для тих, що прагнуть їй служити?

Чи ви пригнічені журбою,
Що ваші «фонди» пропадуть,
І їх ділити між собою
Тоді вам певне не дадуть?

Бо вже-ж не дурно ви взялися
Гетьманський рух давить, топтать;
В ОУН-ську шкуру зодяглися,
Його щоб краще подолати.

В колеса творчої машини
Ви нам встромляєте дрючки;
З очей Гетьмана і Старшини
Всяк час доब्баєте сучки.

Але-ж раніше, ніж добати
Сучка нещасного того,
Взялися - б краще витягати
Колоду з ока свого!

Колода-ж та — з велику гору:
Державу рідну розвалить
З-за примхів, чванства та гонору,
И не вміти знов її створить!..

Гетьманську владу зруйнували,
Свій край чужинцям віддали,
Життя державне поховали,
Людей в неволю запрягли...

І от за цілих двадцять років
Гіркого рабського життя
Чи ви знайшли своїх пророків,
Щоб край вернули з небуття?

Даремна річ.. А вам в цім ділі
Ніхто ніяк не заважав.
Не шкодьте й ви-ж гетьманській силі,
Що їй час діяти настав!

Не ставте їй серед дороги
Навмисне всяких перешкод:
Вітчизні треба перемоги
Державним був-би наш народ!

Злоба, бундючність, вихвалання
Не дасть вам чести, ні добра.
А от з гетьманцями єднання
Давно почати-б вам пора.

Не крайте-ж України тіла,
Вона бо й так давно в огні...
Не льніть до Юдиного діла
На втіху Марксу й Сатані!

ної сили і захопити владу, підтримуючи місцеві дезорієнтовані або здеморалізовані активні і бойовничі елементи одних проти других, то повстане демократія і зв'язаний з нею хаос, який кінчиться повною руїною матеріальної і духовної культури даної країни, оскільки в ній не спроможеться збитись і прийти до проводу якась бойовнича група; приклади — численні в історії намагання життів, хозар та інших малоазійських народів прийти до влади в коліснь міцних країнах, до яких вони набивалися шляхом мирного про-

никання, як гандлярі і культуртрегери різного гатунку.

Все вищесказане не має своєю метою дати поняття читачеві ні про расово-містичний світогляд Розенберга ані про «націологію» (себ-то науку про повстання, розвиток і занепад націй та культур) Липинського, бо досягнути, як першого так і другого в хочби як довгій статті неможливо. Призначення цієї статті допомогти усталенню спільних точок в напрямку і способі думання обох авторів, для тих читачів, що обзнайомлені з обома творами.

Сп. Цапенко.

ТОЧКА НАД І

По прикладу небіжчиків ОУН та УСГ., офіційний орган ОДВУ «Наш Клич» намагається виправдати своє нужденне і непотрібне існування цькуванням на гетьманців.

В числі 31 цього часопису нас названо «ганебною партією», та засипано всякими іншими образами. Така лайка, коли взяти під увагу, від кого вона виходить, до певної міри робить нам честь, бо свідчить про те, що ми нічого спільного з темними постатями Гуляй-поля не маємо. Ми — гетьманці — простуємо шляхом відживлення наших прадідівських традицій від славного минулого до великого майбутнього нашої нації. Для Гуляй-поля традицій не існує; минуле нації для нього порожнє місце, а тому Гуляй-поле не має і для майбутнього ніяких творчих захоплюючих образів, крім ненависти, свячення ножів по різних «Холодних ярах» та братовбивства.

Часописи УНО та ОДВУ, щоб приховати свою власну безхарактерність і беззмістовність, використовують кождо нагоду згадати про нас «теплим словом». Напр., коли Вельм. П. Гетьманичу Данилові під час його подорожі по П. Америці та Канаді, не тільки свої, а й чужинці, влаштували королівську зустріч, кождий українсько-націоналіст не тільки по назвиську, а й по духові, мав право бути гордим. Та не так відчули це націоналісти по назвиську. Вони створили своєрідний «народний фронт» з большевиками, поляками та москалями, щоб принизити Високих Осіб, очолюючих наш національно-монархічний рух. Марна праця. Лицарі Гуляй-поля можуть скільки хочуть, сидячи на землі, плювати на місяць, наслідки завжди будуть ті самі — слина падатиме на їх власні обличчя.

А коли в минулому жовтні зруйноване Гуляй-полем тво «Сокіл» з власної ініціативи відновило свою діяльність, відкривши домівку при вул. Годой Крус 1209, то «Наш Клич» в ч.

43 ще раз облив брудною клеветою гетьманців. Відносно автора того нападу тяжко сказати, що в нього стоїть нижче: його розум чи поняття про честь. Коли він так залюбки втягає в політичне життя особисті справи одиниць, то перш за все мусив би подивитись на своє особисте життя: хто годує його родину? чи не можливо закинути йому руйнівства і т. д.

Між іншим не зайвим буде пригадати про відомі українському громадянству факти фінансування націоналістичної зграї большевиками, про що не раз подавала, як українська так і чужинська, навіть місцева аргентинська преса. Ці закиди провід ОУН поминув мовчанкою і мовчить до сьогодні. Усі ці інформації про фінансування ОУН большевиками були підтвержені Яр. Барановським під час слідства в справі вбивства в Роттердамі, де він заявив, що член їхньої організації, а разом і большеницький агент Валюх передавав часто для головного проводу ОУН гроші з пакунками, вложенними до коробки від червників.

Щоб відвернути увагу громадянства від цього доведеного факту, наші гуляйпольці примушені зробити диверсію і писати про те, що мовляв гетьманці провадять свою акцію на гроші москалів чорносотенців. (Ч. 31 ц. р. «Нашого Клича»). Це нагадує тактику тих спритних злодіїв, які після злочину відвертають від себе увагу тим, що втікаючи кричать: «Держи злодія!» Цим пояснюється також їхня тактика змінити назви, котру звичайно вживають лицарі лехкої наживи. Коли маса добре розпізнала УВО і перестала давати гроші на «боевий фонд», повстало ОУН і «визвольний фонд», потім прийшло ОДВУ і так без кінця.

Відношення московських чорносотенців до Гетьманського руху загально відоме. Вони можуть охоче толерувати всяке українське республіканство, бо знають, що з нього нічого

не вийде і воно не є для них небезпечне. Натомість найзавзятіше вони поборюють гетьманство, боючись, що воно може привести, і з певністю приведе, до повстання міцної української Держави, з якою Московщина нічого не зможе вдіяти. Є загально відоме, що Денікін не тільки що не признав рангів, набутих на службі в Гетьманській Державі, але деградував і анулював ордени всім тим старшинам, що були на керівничих посадах. Тим часом до старшин УНР він такої ворожості не виявив, а з Галицькою армією увійшов навіть в порозуміння.

Підчас окупації Одеси добровольчою армією генерал Грішін - Алмазов видав наказ заарештувати одного українського старшину мого доброго знайомого. На цей наказ адютант йому зауважив, що той старшина є також ворог большевиків, бо є гетьманець. На це Грішін Алмазов відповів: «Тому власне його й треба заарештувати. Для Росії українці - республіканці різної масти не страшні, бо республіка на Україні не може існу-

вати: небезпечними для нас є українці - монархісти». Мій знайомий мусив ховатися в чужинецькому посольстві.

Я певен того, що Грішін - Алмазов мав рацію. Для повстання республіки потрібна самодисципліна членів нації, яка виробляється, десятиліттями життя в монархічній державі. Тому, що наша монархія існувала дуже давно, нам цієї дисципліни бракує більше ніж іншим народам арійської раси. Тому Україну зможе врятувати тільки гетьманство.

Москва і Варшава розуміють, що для них більше є небезпечною українська дисциплінуюча монархія, ніж республіка в формі різних анархістичних отаманів, від Махна і Григорєва починаючи і на наших дармоїдах - збірачах на «визвольний фонд» кінчаючи. Тому власне всяка отаманія, яка бореться проти гетьманства, може знайти притулок у Варшаві як У.Н.Р. і підтримку з Москви, як напр. Винниченко та інші сучасні отамани навіть найбільш «націоналістичні».

Отаманський вибрик.

Канадійський «Новий Шлях» помістив очернення проти реф. авіації С. Г. Д. в Півн. Америці і редактора «Нашого Стягу» полк. О. Шаповала і його джури остільки глупе, безсоромне і непристойне, що не можемо його навести. Це саме очернення було вміщене і в тутейшому «Нашому Кличі» під наголовком «Як ми це бачимо». Полк. Шаповалові не лишилося нічого іншого, як передати справу адвокатуві.

Загрожений позовою редактор - отаманчик, щоб уникнути Іванової хати, хоч не хоч, був змушений вмістити в числі «Нового Шляху» з 4 жовтня 1938 таке перепрошення:

АПОЛОГІЯ П. ОЛЕКСАНДРОВІ ШАПОВАЛОВІ

«В нашому часописі з 9-го серпня, 1938 р., ми надрукували кілька уступів під наголовком «Як ми це бачимо», в яких були донесення відносно п. О. Шаповала, редактора «На-

шого Стягу». Тепер ми переконалися, що згадані донесення не мають підстав, отже є невірні й відтягаємо їх без застережень. Щиро жаліємо й перепрошуємо п. Шаповала, що ми їх помістили. Задані донесення ми містили без злоби до особи п. Шаповала й тому віримо, що він прийме нашу заяву апології в такому дусі, як ми її подаємо, а це якнайбільше задосить учинення, що є в нашій спроможності йому дати».

Лише таким способом можливо привчати отаманів до почуття відповідальності за свої слова і вчинки.

Між іншим в Росаріо, перебуває бувший джура полк. О. Шаповала п. Недолужко. Згадана образа «Н. Клича» дотикає також і його. Хоч процес за образу в Аргентині є для незаможних людей недоступні, але оскільки б п. Недолужко схотів зголоситися, то кількох пошкодованих спільно могли б приборкати отаманчиків і тут в Аргентині.

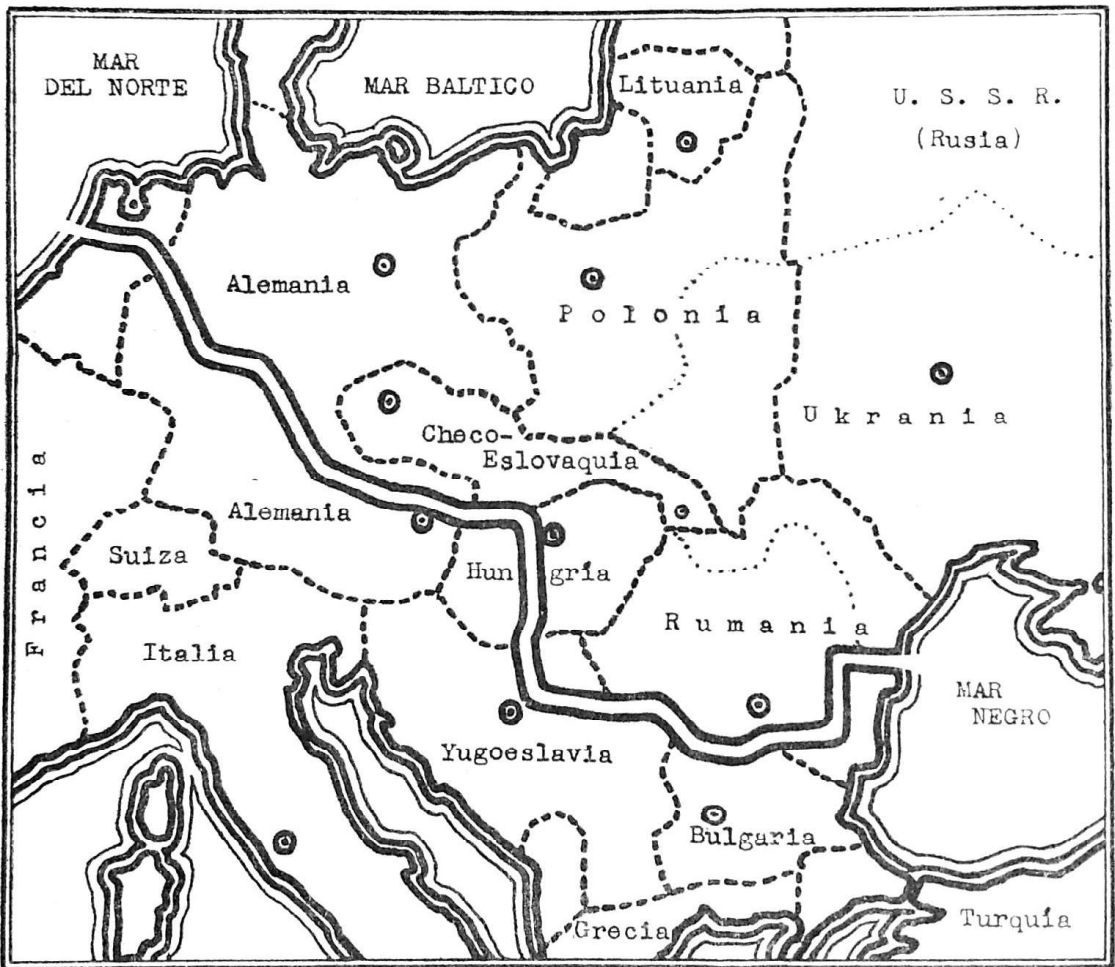
ACTUALIDADES TECNICAS

UNA GRAN VIA FLUVIAL DEL MAR DEL NORTE AL MAR NEGRO

Con la incorporación de Austria al Reich, la gran arteria acuática navegable que ha de ligar al Rhin con el Meno y el Danubio, va a convertirse pronto en un amplio canal que atraviese diagonalmente todo el Reich desde su extremo occidental hasta la parte más oriental de sus fronteras.

mercional a los países de esta última parte de Europa, tan ligados actualmente al desarrollo económico de Alemania.

La idea de esta enorme vía fluvial no es ya cosa reciente. El año 1922 señala el comienzo de los trabajos para llevarla a la práctica con la construcción de las grandes obras hidráulicas de Kach-

Un secular problema geopolítico se acerca ahora a su solución definitiva. Con esta vía que une directamente la zona industrial de Renania con las comarcas más cercanas a la desembocadura del Danubio queda establecida la comunicación fluvial entre las costas del Mar del Norte y las del Mar Negro, abriéndose una importante arteria co-

let, cerca de Passau, las mayores con que ha de contar la totalidad de la empresa. Durante la guerra se convirtió en navegable para las grandes embarcaciones el trayecto hasta Aschaffenburg. En 1927 se iniciaron los trabajos para la canalización del Meno entre esta última localidad y Lengfurt, construyéndose siete presas en Obernau, Klein - Walls-

stadt, Klingenberg, Klein-Heubach, Freudenberg, Faulbach y Eichel.

En el gran trayecto que va de Lenghert a Beilngries, empezaron los trabajos por el tramo de 75 kilómetros que concluye en Würzburgo, en el que fué precisa la construcción de otras seis presas.

Durante el verano del presente año, una vez que los grandes buques puedan llegar hasta este último puerto, se empezarán a activar las obras de la sección siguiente, que remata en Nuremberg.

La navegación por esta enorme arteria fluvial utiliza el Meno desde Maguncia hasta Bamberg, pasando por Frankfurt, Aschaffenburg y Würzburgo, y desde Bamberg hasta Beilngries emplea un canal para después continuar por el río Altmühl —afluente del Danubio— hasta Kelheim y seguir por este último río hasta Pressburgo, pasando por Ratisbona, Passau, Linz y Viena.

En Pressburgo esta gran vía fluvial deja atrás el territorio alemán y dirigiéndose hacia el sur pasa por Budapest y Belgrado para alcanzar el Mar Negro por cerca de Braila.

El tráfico cada vez más intenso del Meno constituye una buena prueba de la excelente base político-comercial, que ya en la actualidad existe para poder cifrar esperanzas en el éxito de este magno proyecto. Los grandes puertos sobre el Danubio, en Viena, Linz, Passau y Ratisbona, tan pronto como empiezan a trabajar de una manera coordinada han de constituir un poderoso

elemento auxiliar del tráfico cuya influencia ha de dejarse sentir bien pronto sobre el conjunto de la navegación danubiana.

La rápida conclusión del canal que une al Rhin con el Meno y con el Danubio es —como el Ministro Sr. Goering acaba de manifestar en su discurso de Viena— uno de los trabajos más importantes que es menester realizar para la total incorporación de la economía austriaca a la del Reich.

Ya hoy ha experimentado un considerable aumento la flota alemana que surca las aguas del Danubio hasta Ratisbona, punto en que actualmente concluye la zona navegable para las grandes embarcaciones. Muy pronto, cuando hayan entrado efectivamente al servicio del gran Reich alemán todos los navíos de la antigua flota comercial austriaca, se reanimará el tráfico por el Danubio y el carbón alemán empezara a llegar a las comarcas de la Baja Austria en las mismas embarcaciones que lleven la madera y la celulosa a los puertos del antiguo Reich. Más tarde han de encontrar también los minerales de hierro, los metales finos, la magnesita y el grafito el camino que conduce de sus yacimientos al Danubio para acrecentar el movimiento comercial que de por sí exige el normal intercambio de los productos industriales de la gran Alemania.

ВСІ НАВЧАЙМОСЯ СВОЄЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ!

Кожний свідомий українець передплачує журнал

«РІДНА МОВА»

Науково-популярний місячник, присвячений вивченню нашої літературної мови.

Річна передплата для Аргентини і Півн. Америки дол. 2.—

Адреса: Ul. Stalowa 25 m. 10, Warszawa

Журнал редагує проф. д-р І. ОГІЄНКО

Особисте.

Місцевий тижневик «Наш Клич» вмістив у ч. 43 бїж. року статтю під непристойним заголовком, без підпису, в який обсипає гетьманський рух нецензурною лайкою.

В тїй статтї є де кілька уступів з наклепами і образами проти мене особисто і з наведенням прїзвищ стороннїх непричасних осіб.

Проти образ у пресї є два способи оборони, оскїльки автори є особи з почуттям гїдності і відповідальності. Проти комунїстичної провокації вони неможливі; тому залишаю собі право реагувати на повищї образи в іншій радикальний спосїб в залежності від обставин.

Н. Блаватний.

12. XI. 1938. Бс. Айрес.

І. Чередниченко.

Клич і перекличка

Від числа 43 «Наш Клича» гхне не аби яким душком. Своє непристойне і нецензурне писання «одвуйці» завершили випадом «Скоропадщина дригає ногами», де виявили у всій повноті свою нікчемність, моральну вбогість і здичавіння. Там є і лайка, і наклепи і образи, — все в большевицькiм стилю. Є де які сліди і «полеміки» вроді тверджень про безконечні наради - мочемордія гетманців, про їх повний розпад, а разом і про дезорганізацію громадського життя, яку вони ніби викликають.

Хоч «Плуг та Меч» і «закрився», або як казав один «одвуйський» галай-балайко «збенькритував комплетно», все ж не хочу пропустити нагоди відповісти на ту частину, що торкається громадських справ і має в собі хоч де які познаки здорового розуму.

Отже що до мочемордія, то безперечно сам писака знаходився під сильним алкогольним паром, коли так наплутав. Мочемордієм займається ОДВУ. Їхній офіційний шпук знаходиться на Ретіро, ул. С. Фе і 25 де Мая. Туди вони затягають необізнаних людей і обробляють їх в неприховано націоналістичний спосіб. «Хочеш, мовляв, сісти на землю, чи роботи, чи продати доляри? Випий — по кухля другого пива і давай на бойовий фонд. Потім все буде видно». Ця офіційна реславрація ОДВУ є свідоглядово націоналістична, та інакше не могло й бути, бо загально відомо, що її власник (він же й заправило в ОДВУ) відсижував у «приюті» на Віжа Девото за комунізм, а що між «Одвуйським» націоналізмом і комунізмом є внутрішні звязки, то це події вже не раз потвердили.

Що до нашого животіння і занепаду, то гут також більше туману ніж правди. ОДВУ налічує сьогондя несповна 75 членів. Нас, що правда, менше, але ж ми не так давно існуємо. А до того в ліпших часах Стр. Громади скількість її членів доходила аж до 200 душ. Потім, чим більше люди переконувалися, що їх обдурюють, і визнскують, тим більше залишали цю крамничку. Отже наша сила хоч і повільно росте, а їхня за те швидко йде до занепаду. Що ми не кричимо про свої тисячі, як ОДВУ, то це тому, бо ми докладно знаємо, що большевників, поляків та інших займанців демагогією і криком не залякаємо,

а лише добре споеною силою. Над цим ми й працюємо, а дійсна праця, як відомо, завжди робиться без крику та шуму.

А тепер де кілька слів про те, що ми викликаємо розвал українського зорганізованого життя. Що ми не намагалися ніякої організації розвалити, а навпаки готові допомогти всякій організації, яка до нас звернеться. Це загально відомо. Натомісь ОДВУ вже при своїм повстанню намагалося розвалити дві організації, не рахуючи гетьманської.

Напр. немає такого майстра - професіонала від руйніництва, як п. М. Примак, який розваленню організаційного життя присвячує всі свої мізерні сили, хоч на щастя і безуспішно. Спочатку він удавав запаленого просвітянна, потім заложив «Стр. Гр.», і зі всіх сил намагався розвалити «Просвіту». По видаленню зі «Стр. Гр.» пристав до «Сокола», і перша пропозиція, яку він там вніс, це була — розвалити «Стр. Гр.». Потім помирився зі «Стр. Громадою» і не жалів праці, щоб розвалити Сокіл, але й там як бачимо не мав успіху, бо закритий ним і п. Сенником «Сокіл» відновився. По за тим він майже що місяця кладе в домовину «Плуг та Меч», не соромлячись пізніше заявляти, що цей тричі мертвий труп існує дальше і навіть розвалює їхне організаційне життя.

Не зважаючи на таке руйніцтво, все ще знаходяться люди, які вірять, що від того повстане якась користь для української справи, коли вони дадуть пеза — другого на бойовий фонд, з якого живогіє п. Примак та ціла згряя йому подібних. Адже ж сам п. Примак і не думає робити того, що він так настирливо вимаає від інших. Коли він відійшов зі Стр. Гром. і працював у Росарію, то на визвольний фонд не дав ні centa, ба навіть не платив своїх членських вкладок. Отже його націоналістичного запалу вистарчає так довго, поки він може з націоналізму жити.

Щоб остаточно розпізнати цього «діяча», треба вияснити його відношення до комунізму. Підчас розслідування заговору Тухачевського в Совітах всі газети облетіла вістка, що в ньому був замішаний генерал Примакоф. Це призвище подано було свого часу навіть в «Н. Кличі». Отже варто знати, що цей ко-

муністичний достойник командант міста Харкова є бувший командант Коломиї за Українських часів і рідний брат нашого п. Примакка. Його комуністи пізніше розстріляли, бо він їм уже був непотрібний, і розстріляли навіть не за національний ухил, а за те, що хотів з Тухачевським відновити єдину неділиму Росію замісто СССР.

Ще тоді, коли п. Мандзій випускав на Док Суді «Українське Слово» з серпом и молотом, п. Примак не ховався зі своїм знатним покровенням. Він навіть хвалився, що хотів їхати до СССР і просив у брата допомоги, а той порадив йому записатися до компартії, пройти стаж, і лише тоді він може виробити візу. Чи п. Примак записався в ячейку, про це він уже нікого не інформував, але нехай читач застановиться над тим, що п. Примак сьогодні валить «Просвіту», завтра «Стр. Громаду», після завтра гетьманців, потім «Сокола»; потім нехай читач сам витягне з цього висновки, чи така робота не потрібна якраз для комуністичного стажу?

Отже, коли п. Примак хоче довести, що він свою руйніщну роботу провадить виключно завдяки своїй необмеженій глупоті, а не за інструкціями зовні, то нехай опублікує останню свою переписку з братом, щоб з неї було видно, що вони осуджували комунізм.

Друга понура постать, яка не хоче допустити до оздоровлення організаційного життя на терені реп. Аргентини, є певний Сеник, він же Грибівський. Від кого цей дістає інструкції, сказати трудно, видно тільки, що його праця направлена на розвал українства з середини. З газет відомо, що цілий архів У.В.О. який переховувався у п. Сеника, якимсь випадком опинився в польських руках, і на підставі тих паперів, арештували поляки багато українців у краю. Знов бойовик УВО. Мирон Королишин пише в «Січовому Кличі», що у п. Сеника зайшла гостра суперечка зі сл. п. Головінським, бо Головінський настоював, щоб УВО. залшилося бойовою організацією, а п. Сеник намагався підпорядкувати його якійсь закордонній розвідці для добуття засобів. В наслідок цього п. Сеник, як пише Королишин «продав» Головінського полякам. Загально відомі також ворожі відносини між полк. Коновальцем і п. Сеником; це підтверджує і Королишин. Скрізь де ступала нога п. Сеника організація полк. Коновальця ОУН. закривалася, натомість повставала ОДВУ., підпорядкована Сеникові. Тепер, коли відомо,

Пересторога.

Місцева орг. О.Д.В.У. оповістила збірку жертв для створення українського війська на Прикарпатській Україні.

В імені Союзу У. Г. Д. «Плуг та Меч» звертаю увагу українського громадянства, що ця збірка не має нічого спільного з урядовою організацією «Січей» на Підкарпаттю. А витрачання зібраних грошових засобів переводиться без відома і жадної контролю, як Підкарпатського Уряду, так і жертводавців чи громадянства.

Відносно заповідженого збору 100 тисяч пезів (ч. 46 і 47 Нашого Клича) мною будуть наведені справки в Уряді Підкарпатської України, чи переслані туди зібрані гроші і в якій кількості. Вислід подам до загального відома.

Попереджаю всіх, що всяка приватна ініціатива, яка виходить поза межі громадських справ і втручається в обсяг державної діяльності законного уряду, є збільшенням анархії, що вже не раз розвалювала нашу державу.

М. СИМОНЕНКО

Голова

Буенос Айрес, 5. 12. 1938.

що душоуб полк. Коновальця був членом орган. націоналістів, хоч і підсланим, то п. Сеникові слід би було конче публично в'яснити в яких відносинах він був з Валюхом?

Все, що п. Сеник навчився від совітів, це два слова: «під стінку», намагаючись удавати Сталіна в кешеньковім форматі. З такою школою він далеко не заїде, бо запізніто пройшов. Він кілька разів намовляв своїх парубків винищити гетьманців «поки їх мало», бо буде біда. (Я думаю, що біда буде так, чи так.) Йому здається, що як убють одного гетьманця, то другий з переляку сам собі розпоре живіт, а третій побіжить на Араоз і буде кричати «нищитиму з Вами все, що є українського, лише мене не вбивайте!», а решта понесуть своє майно на бойовий фонд. Щоб не перерахуватися, мусить п. Сеник добре обміркувати свої слова, не хочучи казати вчинки, бо ж бойові здібности цілого Араозу відомі загально.

Цей п. Сеник, як вірити гуляй-польським газетам, є впрост організаційним чудотворцем.

Приїхавши сюди, він зразу всю колонію

зробив націоналістичною, злив до купи «Стр. Гром. та «Сокола», а Просвіту» поставив на шлях до скорого об'єднання. Що до «Сокола», то як читаємо з оповістк, він і далі існує десь на ул. Годой Крус, що правда ловким наскоком удалося захватити майно і касу, та й то, хто знає, чи надовго. А з «Просвітою» вийшло, ще гірше. Ці «гриби» правду в вічі сказати боялися, вони мнялися, упиралися, статутом, як фіговим листом прикривалися, а до каси п. Сеника таки не допустили. А шкода! Там лише на самий народній дім лежать на книжці понад дві тисячі пезів. Було б чим пожитися. А тих тисячу з чимсь пезів, зібраних на «тлінних останках», що він ніби вивіз, що то є? Подорож, готелі, реставрації та всяка інша бойова акція, і хто знає, чи вистарчить на два-три місяці.

Шкода, що не вистарчає призначеного мені місяця на подання також характеристики інших орлів ОДВУ, напр. відомого збирача грошей і золотих годинників на бойовий фонд, відомого кооператора з Тернопільщини, відомого ножем хрещеного церковника - націоналіста одного д-ра всіх розвідочно-інформативних наук та ін., але сподіваюся, вони мені ще дадуть нагоду до цієї справи повернути.

Рядових членів ОДВУ, поки вони ще вірять в отаманію, прошу вибачити за ці терпкі слова; пізніше, коли вони все зрозуміють, то будуть мені за них вдячні.

А отаманам пригадаю примовку наших дідів, які за небіжки Австрії казали: «Пережили ми панщину, не згинемо й від конституції»; і скажу: «Пережили ми Легію У.Н., У.В.О., О.У.Н., Стр. Гр. і т. п.; — переживемо й ОДВУ та УНО.

Наша сила в нас самих!

На пресовий фонд органу «Плуг та Меч» склали жертви:

П-ні Марія Тлалька	70.—
П. Ів. Андрущенко	60.—
» Н. Блаватний	40.—
» М. Симоненко	25.—
П. А. Білопольський	30.—
» Йос. Варениця	15.—
» Вас. Іванчук	15.—
Інж. Вас. Коваленко	15.—
П. П. Омелянко \$ 5.— ур.	7.80
» Вас. Осташко	10.—
П. Бор. Лихопой	5.—
П-ні Марія Чередниченко	5.—
» Вал. Дроботенко	1.—
П. Ст. Маркевич	2.—
» Ан. Жердів	1.—
» Ол. Подорога	1.—
» Мик. Солонич	1.—
» Ів. Бугай	1.—
» Е. Гнатюк	1.—
С. Г. Д. Виннипег	19.40
»	18.80
»	3.80
» Кіркленд (п. Кміть)	7.45
» 4 К. Віндзор (п. Лапка)	3.80
» Вест Бенд (п. Хруник)	5.32
»	5.25
» Судбури (п. Гавалко)	7.13
» Торонто (В. Чиж)	5.24

Збільшуйте українську силу!

Ставайте в гетьманські ряди!

Вийшла з друку

ЗА УКРАЇНУ

Пропамятна книга подорожі Вельм. П. Гетьманича

Має 320 стор. друку і 160 ілюстрацій. Подає не тільки опис подорожі та прийняття Вельм. П. Гетьманича в Півн. Америці та Канаді, але й висвітлює цю подію на тлі недавно пережитих спроб і змагань Українського Народу в його шуканню правдивого шляху від славної минувшини до великої будучности.

Ціна 1 примірника 2 долари

Замовлення слати на адресу:

“Our Banner” Ukrainian Weekly

2406, West Chicago Ave — Chicago, Ill. U. S. A.

Український Технічно - Господарський Інститут Позаочного Навчання

приймає безперервно впис студентів та курсантів на:

1. ВИСОКОШКІЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНО - КООПЕРАТИВНИЙ ВІДДІЛ. 4 роки. Дає всебічну фахову освіту, необхідну для праці в кооперативних і громадських установах та приватних підприємствах.
2. ВИСОКА ШКОЛА ПОЛІТИЧНИХ НАУК. 3 роки. Підготовляє до громадської, політичної та журналістичної діяльності.
3. ВИСОКІ КУРСИ ГРОМАДСЬКОЇ АГРОНОМІЇ. 1 рік. Докладно навчають про форми і методи переведення громадсько - агрономічної праці серед українського населення.
4. ТЕХНІКУМ СІЛЬСЬКО - ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ. 2 роки. Дає фахові знання з різних галузів промисловості, що працює на с.-г. сировині.
5. ВИЩІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Півтора роки. Систематично ознайомлюють про минуле і сучасне України та українського народу, його культурні скарби і підстави матеріального добробуту.
6. КУРСИ БУХГАЛЬТЕРІЇ. 1 рік. Підготовляють книговодів для праці в установах і підприємствах.
7. КУРСИ МОВ: англійської, німецької та французької. Уможливають опанувати світові мови для користування чужоземною літературою і пресою.
8. КОРОТКОТЕРМІНОВІ КУРСИ: а) Пасічництво, б) Американське промислове пасічництво, в) Садівництво, г) Городництво, ґ) Консервація та перероблення садовини й городни, д) Оброблення шкіри, е) Миловарство, є) Радіотехніка, ж) Фотографія, з) Теорія музики.

Надайте проспекти з програмами, правилами вступу і таксами оплат. Висилаються безплатно. На ширшу відповідь присилайте поштову міжнародню марку. Можна замовляти також лише самі підручники. Цінники висилаються безплатно. Прохання надсилати на адресу:

Ukrajinsky Technicko - Hospodarsky Institut. Podébrady, Zámek.
Checoeslovaquia.

«ПЛУГ ТА МЕЧ» МАЮТЬ НА ПРОДАЖ:

Українська Книгарня на Док - Суді

Librería Ukraniana

Calle Ing. Huergo 1263
Dock Sud — Pr. Bs. Aires

В Європі:

Книгарня Т. Савули, Відень
Buchhandlung Teodor Sawula
Riemergasse 2.
Wien I.

Книгарня В. Ляшкевича

LIBRERIA W. LASZKIEWICZ

Av. L. N. Alem 1138
Buenos Aires

Книгарня «Просвіти» в Канаді

Ukrainian Booksellers "Prosvita"
324 Queen str. W. Toronto. Ont.
Canada